

Mauno Koivisto

Turun työväenopisto
Ikääntyvien akatemia
30.3.2016
Heikki Paloheimo

Mauno Henrik Koivisto s. 25.11.1923

Ensimmäinen kuva Mauno Henrik Koivistosta.

Juuri 16 vuotta täyttänyt Mauno Koivisto
Liittyi Kaarinan VPK:hon joulukuussa 1939

Aikuistumisvaiheen elämäkokemukset

- Karl Mannheimin (1893-1947) sukupolvi-teoria
- Avainkokemukset
- Mauno Koiviston sukupolven avainkokemuksia
  - Sota
  - Sodan jälkeinen niukkuus
  - Kommunistien ja sosiaalidemokraattien välinen taistelu työpaikoilla ja politiikassa

Mauno Koivisto JR 35:ssä konekiväärimiehenä Maaselän rintamalla 1943

Työtä ja opiskelua 1945-1956

- Kirvesmiehen töitä
  - Crichton-Vulcan
  - Turun satama 1948-51
- Satamakonttorin hoitaja
- Keskikoulukurssi 1945-47
- Ylioppilas 1949
- Yläneellä opettajana
- Maisteri
- Turun kaupungin ammatinvalinnanohjaana
- Filosofian tohtori 1956

Politiikka ja perhe-elämää 1945-1956

- SDP:n jäseneksi 1947
- Nimimerkki Puumies Turun Päivälehdessä
- Avioliitto Tellervo Kankaanrannan kanssa 1952
  - Assi Koivisto syntyi 1957

Elämää vuosina 1923-1957

- 23.11.1923 syntyi Turussa
- 1941-42 kenttäsammutusmiehenä Aunuksessa
- 1942-44 osallistui jatkosotaan; 1944 pikakiväärimiehenä osasto Törnissä
- 1944-48 kirvesmiehenä ja muissa töissä Turun satamassa
- 1948-51 Turun satamakonttorin hoitaja
- 1951-53 kansankoulunopettaja Yläneellä
- 1952 avioliitto Tellervo Kankaanrannan kanssa
- 1953 filosofian kandidaatti ja lisensiaatti
- 1956 filosofian tohtori
- 1957 tytär Assi Koivisto syntyi
- 1957 Turun kaupunginvaltuuston jäsen

Muutto Helsinkiin

- Helsingin Työväen Säästöpankki
- SDP:n puoluehajaannus
- Luottamustehtäviä
  - Suomi-Neuvostoliitto-seuran toimintaan
  - Kansan sivistysrahaston johtokunta
  - Elannon hallintoneuvosto
  - Kulutusosuuskuntien keskusliiton hallintoneuvostoon
- Yhteiskuntapoliittinen Sosialimokraattinen Yhdistys (YPSY)

Koiviston linja täsmentyy

- Kommunistien ja sosiaalidemokraattien välinen selvä ero
- Kommunisteja ei tule eristää politiikassa
- Suhteet presidentti Kekkoeseen
- Suhteet Neuvostoliittoon
- SDP:n kolmaslinjalaisuus
  - Asteittaiset uudistukset
  - Tasapainoinen valtiontalous (vrt. keynesiläisyys)
  - Valtio hyvinvoinnin tasaajana
  - Ristiriitojen sääntely

Elämää vuosina 1958-94

- 1958-59 Helsingin Työväen Säästöpankin johtaja
- 1959-67 Helsingin Työväen Säästöpankin toimitusjohtaja
- 1966-68 Valtiovarainministeri
- 1968-82 Suomen Pankin pääjohtaja
- 1968-70 Pääministeri
- 1972 Valtiovarainministeri
- 1979-82 Pääministeri
- 1982-94 Tasavallan presidentti

Koiviston I hallitus 22.3.1968–14.5.1970

Puolue	Ministerien lukumäärä
SDP	6
KESK	4
SKDL	3
RKP	1
TPSL	1
Yhteensä	15

- Vietnamin sota
- Kulttuuriradikalismi
- Repo-radio
- Korkeakoulujen hallintouudistus: Lex Virolainen
- Prahän kevät ja Tshekkoslovakian miehitys 1968
- Puoluelaki
- Keskiolut elintarvikekauppoihin
- Talouden rakennemuutos: ”suuri muutto”

Pääministeri Koivisto voivuorta purkamassa

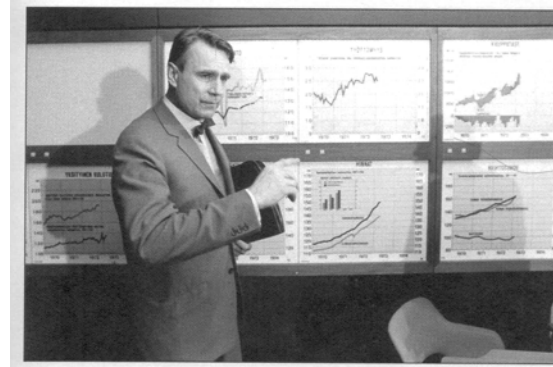
Koiviston talouspoliittinen linja

- 1960- ja 1970-luvuilla Koivisto menetti uskonsa keynesiläiseen suhdannepolitiikkaan
  - Noususuhdanteita hillitään liian myöhään
  - Laskusuhdanteita elvytetään liian myöhään
- Rahapolitiikka
  - Vahvan markan politiikka
  - Suomen Pankin, hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyö
  - Vahva luottamus siihen, että paras viisaus löytyy Suomen Pankista

Suomen devalvaatiohistoriaa

Ajankohta	Toimenpide	Suuruus %
15.9.1957	devalvaatio	39
11.10.1967	devalvaatio	31,25
4.4.1977	devalvaatio	5,7
31.8.1977	devalvaatio	3,1
16.2.1978	devalvaatio	8
10.10.1982	devalvaatio	6
1989	revalvaatio	4
15.11.1991	devalvaatio	14
8.9.1992	markka kellumaan: devalvoitui	noin 30
1992-1996	markan kelluttaminen	
1996-1998	ERM-jäsenyys	
1999	markka sidottiin kiinteällä vaihtokurssilla euroon	
2002	markat vaihtuivat euroiksi	

Pääjohtaja Koivisto esittelee viestimille Suomen Pankin rahapolitiikkaa vuonna 1973

Koivisto Smolnassa tulopoliittisen ratkaisun tiedostustilaisuudessa 1978

Koiviston II hallitus 26.5.1979–19.2.1982

Puolue	Ministerien lukumäärä
KESK	6
SDP	5
SKDL	3
RKP	2
Ammattiministeri	1
Yhteensä	17

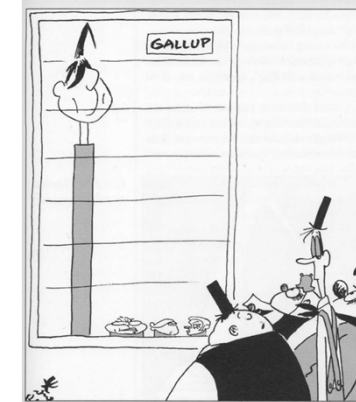
- Kekkonen kunto heikkenee
- Paavo Väyrynen Keskustan puheenjohtajaksi 1980
- Valtataistelu Keskustan ja SDP:n välillä
- Valtataistelu Keskustan sisällä
- Kilpailu SDP:n presidentti-ehdokkaudesta
- Matala profiili ja korkea profiili

Kekkonen ja Koivisto YYA-sopimuksen vuosipäivän vastaanotolla Neuvostoliiton suurlähetystössä 6.4.1981

Mielipidemittauksilla ei ole mitään merkitystä, vähätelivät kilpailijat syksyllä 1981 Koiviston suosiota pääministerinä

Karin piirros 18.10.1981

Presidentinvaali 1982

Ehdokas	Puolue	Osuus äänistä %	Valitsijamiehiä
Mauno Koivisto	SDP	43,1	144
Harri Holkeri	KOK	18,7	58
Johannes Virolainen	KESK	16,8	53
Kalevi Kivistö	SKDL	11,0	32
Jan-Magnus Jansson	RKP	3,8	11
Veikko Vennamo	SMP	2,3	1
Raino Westerholm	SKL	1,9	0
Helvi Sipilä	LKP	1,8	1
ei asetettua ehdokasta	<u>Åländsk Samling</u>	0,3	1
ei ehdokasta, mutta "liputtivat"	POP	0,2	0
Mauno Koiviston puolesta	SKYP	0,0	
Yhteensä		100,0	301

Lähde: SVT: Vaalitulasto

Presidentinvaali 1982
Äänestys valitsijamiesten kokouksessa

Ehdokas	Puolue	1. kierros
Mauno Koivisto	SDP	167
Harri Holkeri	KOK	58
Johannes Virolainen	KESK	53
Kalevi Kivistö	SKDL	11
Jan-Magnus Jansson	RKP	11
Helvi Sipilä	LKP	1

Lähde: SVT: Vaalitulasto

Mihin Koiviston kansansuosio perustui

- Kansalaiset eivät jakautuneet enää yhtä selvästi toisistaan eroaviin yhteiskuntaluokkiin kuin aikaisempina vuosikymmeninä
- Konsensuspolitiikka näyttäytyi vaihtoehdottomana demokratiana
- Koiviston itsenäisyys omaan puolueeseensa nähden
- Tyytymättömyys presidentti Kekkonen hallitsemistyyliin
- Koivisto-ilmio aktivoi nuorta äänestäjäkuntaa
- Koivisto oli 1960-luvulta alkaen rakentanut vasemmistopuolueiden yhteistyötä
- Koiviston harjoittama talouspolitiikka herätti luottamusta myös porvarillisesti ajattelevien äänestäjien keskuudessa
- Koiviston retorinen tyyli
- Koiviston persoonallisuus

Hallitsemisen tyyli muuttui

- Hallitseminen virallisten instituutioiden kautta
- Neuvostosuhteet puoluelinjan (KGP) sijasta ulkoasiainhallinnon kautta
- Hallituksen ja pääministerin toiminnan tukeminen
  - Hallitusten aseman vahvistuminen ja vakautuminen
- Tuen antaminen parlamentarismia vahvistavien uudistusten tekemiselle perustuslaissa
- Kekkonen konsensuspolitiikka ja Koiviston konsensuspolitiikka

Ehdokkaiden kannatus vuoden 1988 presidentinvaalin suorassa henkilövaalissa

ehdokas	puolue	äänät	
		lukumäärä	osuus
Mauno Koivisto	SDP, SMP, PK ja AS	1 513 234	48,90%
Paavo Väyrynen	KESK	636 375	20,57%
Harri Holkeri	KOK	570 340	18,43%
Kalevi Kivistö	Liike 88	330 072	10,67%
Jouko Kajanoja	DEVA	44 428	1,44%
Yhteensä		3 094 449	100%

Lähde: SVT: Vaalitulasto

Äänten jakautuminen vuoden 1988 presidentinvaalin valitsijamiesten vaalissa

Ehdokas	Puolue	%-osuus	Valitsijamiehet
		äänistä	
Mauno Koivisto	A+B+C+D	46,6	144
	A SDP	39,4	128
	B SMP	4,0	7
	C Pro Koivisto	3,0	8
	D Åländsk Samling	0,3	1
Paavo Väyrynen	KESK	21,7	68
Harri Holkeri	KOK	20,2	63
Kalevi Kivistö	Liike 88	9,6	26
Jouko Kajanoja	DEVA	1,9	
Yhteensä		100	301

Lähde: SVT: Vaalitulasto

Presidentinvaali 1988
Äänestys valitsijamiesten kokouksessa

Ehdokas	1. kierros	2. kierros
Mauno Koivisto	144	189
Paavo Väyrynen	68	68
Kalevi Kivistö	26	26
Harri Holkeri	63	18

Lähde: SVT: Vaalitulasto

Mauno Koivisto eduskunnassa toisen
presidenttikauden alkaessa

Parlamentarismia vahvistavat ja presidentin valtaa
rajoittavat uudistukset

1. Hallituksen muodostaminen
2. Hallituksen eroaminen
3. Eduskunnan hajottaminen ja hajotusvaalien määrääminen
4. Eduskunnan hyväksymien lakien lepäämään jättäminen
5. Presidentin veto-oikeus lainsäädäntötyössä
6. Ulkopolitiikan johtaminen
7. Virkamiesten nimittäminen

Hallitusten ja pääministerien lukumäärä
Kekkosen ja Koiviston presidenttikausilla

	Kekkosen presidenttikausi	Koiviston presidenttikausi
Presidentin toimikauden pituus, vuosia	25	12
Hallitusten lukumäärä	21	4
Pääministereiden lukumäärä	12	3

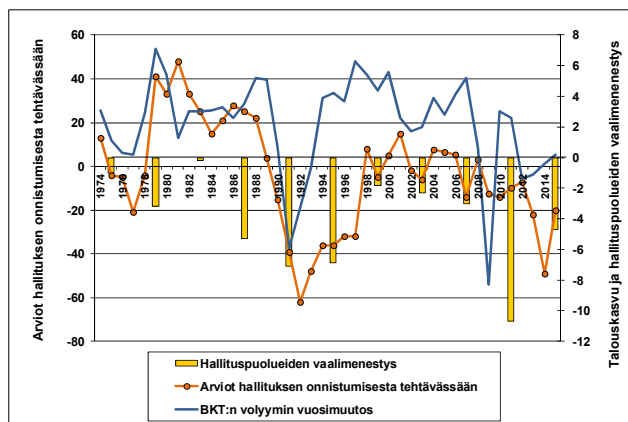
Ulkopolitiikan linja

- Aluksi jatkuvuuden korostaminen
- Päätöksentekotavat
- Eduskunnan rooli
- Suomi liittyi EFTA:n täysjäseneksi 1986
- Euroopan Neuvostoon 1989
- Koiviston varovainen linja Euroopan murroksessa 1989-1994
  - Neuvostoliiton hajoaminen
  - YYA-sopimus, puolueettomuus, rauhansopimuksen uudet tulkinnot
  - Ydinaseet, maanpuolustus
  - Baltian maiden itsenäistyminen
  - Persian lahden sota
  - EU-jäsenyyden hakeminen

Koiviston presidenttikauden hallitukset

Nimityspäivä	Pääministeri	Pääministerin puolue	Hallituspuolueet	Hallituksen parlamentaarinen pohja	Hallituksen toimikausi päivinä
19.2.1982	K. Sorsa IIIa	SDP	KESK+SDP+SKDL+RKP+sit	133	315
31.12.1982	K. Sorsa IIIb	SDP	SDP+KESK+RKP+LKP	103	126
6.5.1983	K. Sorsa IV	SDP	SDP+KESK+RKP+SMP	123	1455
30.4.1987	H. Holkeri a	KOK	SDP+KOK+RKP+SMP	131	1216
28.8.1990	H. Holkeri b	KOK	SDP+KOK+RKP	122	241
26.4.1991	E. Aho a	KESK	KESK+KOK+RKP+SKL	116	1159
28.6.1994	E. Aho b	KESK	KESK+KOK+RKP+sit	108	289

Hallitusten suosio

Mauno Koivisto kirjailijana

- Sosiaaliset suhteet Turun satamassa (väitöskirja 1956)
- Linjan vetoa (1968)
- Väärää politiikkaa (1978)
- Tästä lähtien (1981)
- Linjaviitat (1983)
- Poliitiikkaa ja politikointia 1979-1981 (1988)
- Finland in the changing Europe. Major speeches (1990)
- Maantiede ja historiallinen kokemus (toim. Keijo Immonen ja Jaakko Kalela 1992)
- Kaksi kautta I. Muistikuvia ja merkintöjä 1982-1994 (1994)
- Historian tekijät. Kaksi kautta II (1995)
- Liikkeen suunta (1997)
- Koulussa ja sodassa (1998)
- Venäjän idea (2001)
- Itsenäiseksi imperiumin kainalossa: Mietteitä kansojen kohtaloista (2004)

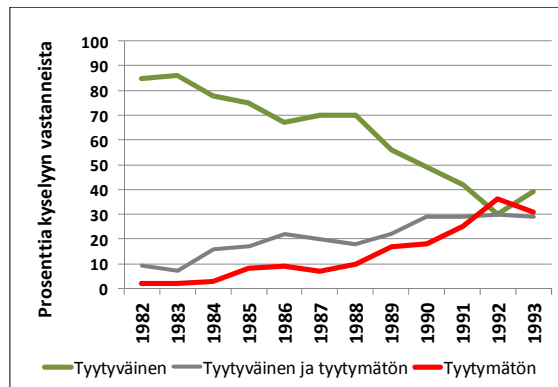
Kirjoja Mauno Koivistosta

- *Jukka Nevakivi*: Mauno Koivisto. Linjanvetäjä (1981)
- *Lauri J. Aho, Jarmo Luuppala ja Manu Paajanen*: Mauno Koivisto: hellahuoneesta presidentin linnaan (1982)
- *Erkki Raatikainen*: Mauno Koivisto ja kaikki kuninkaan miehet (1982)
- *Heikki Kymäläinen* (toim.): Mauno Koivisto. Koko kansan presidentti (1982)
- *Kalle Kultala*: Jännittävä Koivisto (1983)
- *Jaakko Iloniemi*: Mauno Koivisto presidenttinä (1987)
- *Tellervo Koivisto*: Elämän siivellä: Päiväkirjan lehtiä (1988)
- *Lauri J. Aho, Jarmo Luuppala ja Manu Paajanen*: Manu, maan isä (1988)
- *Martti Häikiö ja Pertti Pesonen*: Presidentti Koivisto Suomen politiikassa (1992)
- *Keijo Immonen* (toim.): Mauno Koivisto. Valtiomies ja vaikuttaja (1993)
- *Heikki Paloheimo*: Tasavallan presidentit. Kohti yhdentyvää maailmaa: Koivisto (1994)
- *Eino Lyytinen*: Mauno Koivisto. Tie politiikan huipulle (1995)
- *Veikko Vesterinen*: Presidentti Koiviston adjutanttina (1997)
- *Hannu Lehtilä*: Tuntematon Koivisto (1998)

Kirjoja Mauno Koivistosta (ruutu 2)

- *Tellervo Koivisto ym.*: Kyllä se siitä! Mauno Koiviston ensimmäiset kahdeksan vuosikymmentä (2003)
- *Juhani Suomi*: Pysähtyneisyyden vuodet: Mauno Koiviston aika 1981-1984 (2005)
- *Juhani Suomi*: Epävarmuuden vuodet: Mauno Koiviston aika 1984-1986 (2006)
- *Juhani Suomi*: Kohti sinipunaa: Mauno Koiviston aika 1986-1987 (2008)
- *Jukka Seppinen*: Koiviston aika. Mauno Koiviston poliittinen ura (2015)
- *Jarmo Korhonen*: Valtataistelu. Mauno Koivisto murskaa Suomen porvarit (2015)
- *Risto Hauvonen*: Vallanvaihdon muuttuva kuva. Kekkosen sairaustuminen ja Koiviston nousu valtion johtoon lehdistön, muistelmien ja historiankirjoituksen kuvaamana (2015 väitöskirja)

Kansalaisten tyytyväisyys Mauno Koiviston toimintaan tasavallan presidenttinä

Jälkiarviointia

- Kansainvälisten suhteiden painopiste siirtyi idästä länteen siten että Suomi samalla säilytti hyvät suhteet kaikkiin maihin
- YYA-sopimus jäi historiaan. Rauhansopimuksen rajoitteet lievenivät
- Maa siirtyi lähes normaaliin parlamentaariseen hallintatapaan
- Tilintekoa talouskasvuun
- Koivisto ja entiset presidentit
- Koiviston kaksi minää

Presidenttipari itsenäisyyspäivän vastaanotolla
6.12.1992

Otsikko